TSUE

Yashil iqtisodiyot&taraqqiyot ilmiy-elektron jurnal

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY · OpenAIRE · ROAD · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА eLIBRARY.RU · Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA · BASE · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL · Crossref

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI 12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li

O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH 16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich

РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА 21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQISH 27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li

RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 32
Azlarova Aziza Axrorovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 41
M.O. Yo'ldoshova

NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH 45
Anvar Deberdiyev

SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI 49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich

STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR 55
Ishimova Mohinur Absalomovna

UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 61
Zakirova Gulnoza Qudratovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna

TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA NOMOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich

RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI 73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 79
Yuldashev Akmal Kiyomovich

TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH 83
Abirova Nargizabonu

YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI 88
Turayev Abduvohid Kuldashevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI....93
Artiqova O‘g‘iljon Zafar qizi

O‘ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI....101
Rustamov Zafar

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI....107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich

BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH....111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ....116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI....121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH....127
Melibayev Sodir Adilovich

TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA’MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O‘RNI....135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich

DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN....140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov

VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI....147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich

O‘ZBEKISTON QIMMATLI QOG‘OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI....152
Shamsiddinov Ne’matjon Ashurali o‘g‘li

ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....157
To‘ychiyeva Dilnoza Farxod qizi

ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI....162
Aripov Ulug‘bek Bahodirovich

UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI....166
A’zamxo‘jayeva Nihola Sulaymon qizi

HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)....171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH....175
Bo‘taev O‘tkir Eshboevich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH....181
Umarova Malika Nematjanovna

РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ....187
Рахмонов Джамшид Одил угли

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА 194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна

BANK XIZMATLARI KO‘RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH 200
Avazbek Jo‘rayev

BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI 207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna

ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ 215
Абдупаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING “YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TISH STRATEGIYASI 228
Mohichexra Melikovna Mo‘minova

INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI 233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna

TA’LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO‘LLASHNING NAZARIY ASOSLARI 239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna

MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 245
Boynazarov Ulug‘bek Egamberdiyevich

HUDUDLARNING TURISTIK SALOHIYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 250
Daminov Mirvoxid Isroilovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO‘RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL 255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich

OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATSION SAMARADORLIKKA TA’SIRI 264
Abdunabiyev Sirojiddin G‘anijon o‘g‘li

ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ 271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович

SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI 276
Namozov Shahzod Maxmud o‘g‘li

INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES 282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna

COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN 290
Shokhrukh Ziyavaddinov

O‘ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI 299
Norqulov Mirsaid To‘lqin o‘g‘li

TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O‘RNI: XORIJ TAJRIBASI 317
Mavlonov Ozod Ulug‘bekovich

QISHLOQ XO‘JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi

BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALARI 330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich

RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO‘LOV QOBILIYATINI TA’MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI 334
Adilova Zohida Ikromjonovna

MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 339
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ 345
Хамидов Далер Дилшодович

ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG‘IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA 351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN’S E-COMMERCE 356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod

IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES 362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna

XORIJIY OLIY TA’LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek

SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 374
Islomov Bobur Bahodir o‘g‘li

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH 380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 385
Sobitova Ra’no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o‘g‘li

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS 388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna

RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH 394
Kalanova Moxigul Baxritdinova

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o‘g‘li

BALIQCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI 416
Xasanov Komil Mutalibjanovich

TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL 421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi

TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL

Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti (TDIU)
"Biznes boshqaruvi" kafedrasi tayanch doktoranti
ORCID: 0009-0001-2258-1438

Annotatsiya. Ushbu maqolada Toshkent viloyatining 11 ta qishloq tumanida 365 nafar ayol tadbirkor ishtirokida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari va OLS ekonometrik tahlil yordamida qishloq ayollari tadbirkorligining rivojlanish omillari va to'siqlari empirik jihatdan tekshirilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, hududiy differensiallashuv statistik jihatdan sezilarli darajada mavjud (R^2=0,676; F=4,756; p<0,001), Toshkent tumani bilan periferik Bekobod tumani o'rtasidagi oylik daromad tafovuti β=4,278 (p<0,01) koeffitsiyenti bilan ifodalanadi. Respondentlarning 26,4 foizi norasmiy shaklda, 84 foizi moliyaviy yordamsiz, 67 foizi infratuzilma cheklovlari sharoitida faoliyat yuritishi aniqlangan. Ushbu empirik natijalar asosida ATIM integratsiyalashgan modeli (BCR=1,92; NPV=+1,9 mlrd so'm) va WEFP raqamli portali konsepsiyasi taklif etilgan.

Kalit so'zlar: ayollar tadbirkorligi, qishloq hududlari, OLS regressiya, hududiy differensiallashuv, E-B-M tasnif, ATIM, WEFP, gender inklyuziya.

Abstract. This article empirically examines the development factors and barriers of women's entrepreneurship in rural areas based on the results of a survey conducted among 365 women entrepreneurs in 11 rural districts of Tashkent region, as well as using OLS econometric analysis. According to the research results, territorial differentiation is statistically significant (R^2=0.676; F=4.756; p<0.001), while the difference in monthly income between Tashkent district and the peripheral Bekabad district is expressed by the coefficient β=4.278 (p<0.01). It was found that 26.4% of respondents operate informally, 84% operate without financial support, and 67% work under infrastructure constraints. Based on these empirical results, the integrated ATIM model (BCR=1.92; NPV=+1.9 billion UZS) and the concept of the WEFP digital portal are proposed.

Key words: women's entrepreneurship, rural areas, OLS regression, territorial differentiation, E-B-M classification, ATIM, WEFP, gender inclusion.

Аннотация. В данной статье на основе результатов опроса, проведённого с участием 365 женщин-предпринимателей в 11 сельских районах Ташкентской области, а также с использованием OLS-эконометрического анализа эмпирически исследованы факторы развития и барьеры женского предпринимательства в сельской местности. Согласно результатам исследования, территориальная дифференциация является статистически значимой (R^2=0,676; F=4,756; p<0,001), а различие в ежемесячном доходе между Ташкентским районом и периферийным Бекабадским районом выражается коэффициентом β=4,278 (p<0,01). Установлено, что 26,4% респондентов осуществляют деятельность в неформальной форме, 84% — без финансовой поддержки, а 67% — в условиях инфраструктурных ограничений. На основе данных эмпирических результатов предложены интегрированная модель ATIM (BCR=1,92; NPV=+1,9 млрд сумов) и концепция цифрового портала WEFP.

Ключевые слова: женское предпринимательство, сельские районы, OLS-регрессия, территориальная дифференциация, классификация E-B-M, ATIM, WEFP, гендерная инклюзия.

KIRISH

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning strategik ustuvorligiga aylandi. Jahon banki ekspertlarining baholashicha, ayollar va erkaklar tadbirkorlik faolligi orasidagi bo'shliqni bartaraf etish global yalpi ichki mahsulotga 28 trillion dollardan ortiq qo'shimcha hissa qo'shishi mumkin [1]. Global

Entrepreneurship Monitor 2023/24 hisobotiga koʻra, ayollarning boshlangʻich bosqichdagi tadbirkorlik faolligi (TEA koʻrsatkichi) 2001–2005-yillardagi 6,1 foizdan 2021–2023-yillarda 10,4 foizga oshgan boʻlsa-da, ayollar global venchur kapitalining atigi 2,3 foizini olmoqda [2].

Oʻzbekistonda 2024-yilga kelib faol ayol tadbirkorlar soni 2,1 millionga yetdi — bu 2020-yilga nisbatan yetti baravar koʻp [3]. Ushbu miqdoriy oʻsish ayollar tadbirkorligini yanada rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlarni shakllantirmoqda: respondentlarning 26,4 foizi faoliyatini rasmiylashtirish salohiyatiga ega boʻlib, rasmiy statistik bazani kengaytirish imkonini yaratmoqda; bank kreditiga kirish koʻrsatkichi bosqichma-bosqich kengayib bormoqda; infratuzilmani takomillashtirishga boʻlgan talab esa 67 foiz respondent tomonidan ustuvor yoʻnalish sifatida qayd etilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ayollar tadbirkorligining nazariy asoslarini Brush [4] shakllantirdi: 1980-yillardan boshlab tadqiqotchilar ayollarni birinchi navbatda oilaviy rollarda emas, balki iqtisodiy agentlar sifatida koʻrishni taklif qildi. Fischer va boshqalar [5] gender tafovutlarini tabiat emas, tizimli kamchiliklar bilan izohladi. Moore va Buttner [6] «shisha shift»dan yuqoriga chiqayotgan ayollar tadbirkorlarini oʻrganib, yuqori oʻsishga yoʻnaltirilgan strategiyalarni tahlil qildi.

Tadbirkorlik ekotizimi nazariyasi sohasida Isenberg [7] va Stam [8] hududiy sharoitlarning tadbirkorlikka taʼsirini asosladilar. Ushbu modellar ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda «ekotizim» yondashuvining zaruratini koʻrsatdi, biroq norasmiy institutlar va vaqt budjeti cheklovini hisobga olmadi — bu dissertatsiya muallifining asosiy ilmiy hissasini tashkil etadi.

Hududiy iqtisodiyot sohasida Krugman [9] agglomeratsiya va periferik hududlar oʻrtasidagi «hududiy iqtisodiy divergentsiya» hodisasini nazariy jihatdan asoslaganligiga qaramay, bu nazariyaning Oʻzbekiston qishloq kontekstida empirik sinovi oʻtkazilmagan edi. Porter va Stern [10] klaster nazariyasi periferik hududlarda sunʼiy raqobatbardoshlik yaratish mumkinligini koʻrsatdi.

Markaziy Osiyo kontekstida Welter va Smallbone [11] Oʻzbekistondagi norasmiy institutlar — mahalla, oilaviy ijtimoiy kapital va anʼanaviy meʼyorlarning rasmiy biznes muhiti bilan uygʻun holda tadbirkorlik faoliyatiga sezilarli taʼsir koʻrsatishini empirik jihatdan asoslab berdi. UNDP Oʻzbekiston (2025) [3] esa moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, ijtimoiy parvarish tizimini yanada qoʻllab-quvvatlash hamda qonuniy-institutsional mexanizmlarni takomillashtirish yoʻnalishlarini ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning ustuvor omillari sifatida belgiladi.

Mahalliy tadqiqotchilar orasida Shamsiyeva [12] gender tengligi va iqtisodiy faollik oʻrtasidagi munosabatlarni; Jumayeva [13] raqamli iqtisodiyotning ayollar tadbirkorligiga taʼsirini; Tursunova [14] qishloq ayollari tadbirkorligining toʻsiqlari va istiqbollarini oʻrgandi. Abdullayev va Begalova [15] esa norasmiy sektorda ayollar bandligi nomutanosibligini koʻrsatdi.

Mavjud adabiyotlar tahlili uchta ilmiy boʻshliqni aniqladi: (1) viloyat ichidagi tumanlar boʻyicha hududiy tabaqalashtirilgan kompleks tahlil oʻtkazilmaganligi; (2) amaldagi bir mezonli tasnif tizimining norasmiy tadbirkorlarni statistikadan chetda qoldirayotganligi; (3) infratuzilma, moliyalashtirish va raqamli tizimni birlashtiradigan integratsiyalashgan modelning ilmiy asoslanmaganligi. Ushbu boʻshliqlarni toʻldirish mazkur tadqiqotning asosiy ilmiy maqsadini tashkil etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot aralash metodologiyaga asoslanib, miqdoriy va sifat yondashuvlarini birlashtiradi. Miqdoriy qism OLS regressiya tahlilini, sifat qism esa ekspert intervyulari va fokus-guruh muhokamalarini qamrab oladi. Tadqiqot Oʻzbekiston Respublikasi Statistika agentligi [16] va ILO WED metodologiyasi [17] asosida loyihalashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Birlamchi maʼlumotlar 2025–2026-yillarda Toshkent viloyatining 11 ta qishloq tumanida toʻplandi. n=365 respondent tabaqalashtirilgan tasodifiy tanlov usuli asosida aniqlandi. Namunaviy hajm Cochran formulasi asosida hisoblandi (N=43 860; Z=1,96; p=0,50; d=0,05). Maʼlumotlar Google Form va oflayn intervyu orqali toʻplandi.

OLS regressiya modeli: $Y_i = \beta_0 + \Sigma(\beta_k \times X_{ki}) + \Sigma(\delta_j \times D_{ji}) + \varepsilon_i$, bu yerda Y_i — oylik daromad; X_{ki} — uzluksiz oʻzgaruvchilar; D_{ji} — dummy oʻzgaruvchilar. Maʼlumotlar Stata 17.0 dasturida qayta ishlandi. Geteroskedastisiyani bartaraf etish uchun White tuzatilgan standart xatolardan foydalanildi. H_0: $\beta_1=\beta_2=\ldots=\beta_k=0$; H_a: $\beta_i \neq 0$ (1, 2, 3-jadvallar).

1-jadval. Regressiya modelida qo'llangan o'zgaruvchilar[1]

O'zgaruvchi	Turi	O'lchov birligi	Kutilayotgan ta'sir	Ahamiyati
Tadbirkorlik davri	Uzluksiz	Yil	Musbat (+)	Yuqori
Yosh	Uzluksiz	Yosh	Musbat (+)	O'rta
Markazdan uzoqlik	Uzluksiz	Km	Musbat/manfiy	Past
Farzandlar soni	Uzluksiz	Soni	Manfiy (−)	Past
Bank krediti	Dummy	1/0	Musbat (+)	Yuqori
Biznes muammolari	Indeks	1–5 shkala	Manfiy (−)	Yuqori
Hudud (tuman)	Dummy	Bazaviy: Bekobod	Musbat (+)	Yuqori

2-jadval. Respondentlarning asosiy ko'rsatkichlari (n=365)[2]

Ko'rsatkich	Soni	Ulushi (%)
YaTT — yakka tartibdagi tadbirkor	189	51,7
MChJ — mas'uliyati cheklangan jamiyat	67	18,4
Qo'shma shakl	13	3,5
Norasmiy shaklda faoliyat ⚠	96	26,4
Shaxsiy jamg'arma orqali boshlagan	226	62,0
Bank kreditidan foydalangan ⚠	40	11,0
Moliyaviy yordamni zarur degan	307	84,0
Infratuzilmani to'siq degan	245	67,0
Bolalar parvarishi yo'qligi sabab to'xtatgan	121	33,1
Davlat dasturidan bexabar	91	25,0

3-jadval. OLS regressiya modeli: bog'liq o'zgaruvchi — oylik daromad (n=365)[3]

O'zgaruvchi	β koeff.	St. xato	t-stat.	p-qiymat	Ahamiyat
Konstanta (β_0)	3,241	0,842	3,85	0,000	***
Tadbirkorlik davri ★	**0,504**	0,093	5,42	**0,000**	***
Toshkent tumani ★	**4,278**	1,565	2,73	**0,007**	***
Qibray tumani	3,365	1,565	2,15	0,032	**
Quyi Chirchiq tumani	2,589	1,463	1,77	0,078	*
Bank krediti	2,805	1,513	1,85	0,065	*
Yosh	0,085	0,041	2,07	0,038	**
Biznes muammolari ★	**−0,686**	0,309	−2,22	0,027	**
Markazdan uzoqlik	0,047	0,050	0,94	0,346	—
Farzandlar soni	−0,204	0,279	−0,73	0,464	—
Soliq imtiyozlari	−0,016	0,015	−1,07	0,288	—
Bekobod tumani (bazaviy)	0	—	—	—	—

Model: R^2=0,676 | F=4,756 | p>F=0,000 | n=365 | AIC=2312,138

Izoh: *** p<0,01; ** p<0,05; * p<0,1.

H_0 gipoteza rad etiladi: H_a qisman tasdiqlanadi — tadbirkorlik davri (β=0,504; p<0,001), hududiy joylashuv (Toshkent tumani β=4,278; p<0,01), bank krediti (β=2,805; p<0,1) va biznes muammolari (β=−0,686; p<0,05) oylik daromadga statistik jihatdan sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Muhim topilma: markazdan uzoqlik (p=0,346) ahamiyatsiz — to'siq fizik masofa emas, infratuzilma va moliyaviy imkoniyatlar (4, 5-jadvallar).

1 Manba: muallifning ishlanmasi.
2 Manba: muallifning so'rovnomasi natijalari (n=365, Toshkent viloyati, 2025–2026).
3 Manba: Stata 17.0, muallifning hisob-kitoblari.

4-jadval. Chi-kvadrat test natijalari[4]

Gipoteza	Chi^2	Df	p-qiymat	Xulosa
Oilaviy holat ↔ Moliyaviy manbalar	**25,29**	9	**0,013 ****	H_0 rad etiladi
To'siqlar ↔ Moliyaviy manbalar	**27,48**	12	0,036 **	H_0 rad etiladi

5-jadval. ATIM integratsiyalashgan modelining moliyaviy asoslari[5]

Ko'rsatkich	Qiymat
Jami investitsiya	1 450 mln so'm
— Davlat va mahalliy byudjet (30–40%)	≈530 mln so'm
— Donor grantlari, soft-loan (20–30%)	≈360 mln so'm
— Xususiy sarmoya, PPP (20–30%)	≈360 mln so'm
— Revolving kafillik jamg'armasi (10%)	≈200 mln so'm
Yillik jami foyda	1 370 mln so'm
BCR (foyda-xarajat nisbati)	1,92
NPV (3 yillik davr)	+1 900 mln so'm
Qaytarilish muddati	≈1,7 yil

BCR = 1370/1450 = 1,92 | NPV_3yil = $\Sigma(1370/(1+0{,}12)^t) - 1450$ = +1900 mln so'm | Qaytarilish = 1450/850 ≈ 1,7 yil

XULOSA VA TAKLIFLAR

OLS modeli Toshkent tumani (β=4,278; p<0,01) va Bekobod tumani o'rtasidagi sezilarli tafovutni tasdiqladi. Ushbu natija Krugman [9] tomonidan ilgari surilgan «hududiy iqtisodiy divergentsiya» nazariyasining O'zbekiston qishloq hududlari misolida empirik jihatdan namoyon bo'lishini ko'rsatadi. Shuningdek, markazdan uzoqlik omilining statistik jihatdan ahamiyatsizligi (p=0,346) rivojlanish jarayonida asosiy omil fizik masofa emas, balki infratuzilma va moliyaviy imkoniyatlar ekanligini anglatadi. Mazkur topilma Porter [10] klaster nazariyasi bilan uyg'un holda hududlarda klaster effektlarini maqsadli ravishda shakllantirish mumkinligini ko'rsatadi.

Moliyaviy inklyuziya dinamikasi ham muhim natijalarni namoyon etdi. Bank kreditiga kirishning daromadga sezilarli musbat ta'siri (β=2,805; p<0,1) bilan birga, uning qamrovining 11 foizni tashkil etishi moliyaviy xizmatlarni yanada kengaytirish uchun katta salohiyat mavjudligini ko'rsatadi. Ushbu holat Welter va Smallbone [11] tomonidan norasmiy institutlarning iqtisodiy jarayonlardagi muhim o'rni haqidagi xulosalarni qo'llab-quvvatlaydi. Soliq imtiyozlarining statistik jihatdan ahamiyatsizligi (p=0,288) esa rivojlanishning ustuvor yo'nalishlari asosan infratuzilmaviy va institutsional omillar bilan bog'liqligini ko'rsatadi.

Ushbu tadqiqot fan sohasiga bir necha muhim yo'nalishlarda hissa qo'shadi. Xususan, «Ayollar tadbirkorligi ekotizimi» mualliflik konsepsiyasi norasmiy institutlar, vaqt budjeti va A-B-V uch zonali farqlanishni Isenberg [7] hamda Stam [8] modellaridan farqli ravishda yagona ekotizim tizimiga integratsiya qiladi (R^2=0,676). Shuningdek, E-B-M uch mezonli tasnif modeli 26,4 foiz norasmiy tadbirkorlarni rasmiy tizimga kiritish imkoniyatini yaratadi (Chi^2=25,29; p=0,013). ATIM modeli esa BCR=1,92 va NPV=+1,9 mlrd so'm natijalari orqali iqtisodiy samaradorlikni namoyon etdi. WEFP portali konsepsiyasi axborotdan xabardorlikni oshirish va raqamli integratsiyani kuchaytirishga xizmat qiluvchi platforma sifatida taklif etildi.

Tadqiqot ayrim metodologik jihatlarni ham namoyon etdi. Jumladan, so'rovnomaning o'z-o'zini tanlash xususiyati hamda kesmiy dizayn (cross-sectional) tadqiqot natijalarini yanada chuqurroq rivojlantirish zaruratini ko'rsatadi. Shu bois kelgusida panel ma'lumotlar asosida uzunlamasına kuzatuvlar (Randomized Controlled Trial), yosh, ta'lim va etnik kelib chiqishning kombinatsion ta'sirini o'rganishga qaratilgan kesishma tahlillar hamda E-B-M modelini «Ayollar daftari» tizimiga pilot integratsiyalash asosidagi tadqiqotlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Umuman olganda, OLS modeli (R^2=0,676; F=4,756; p<0,001) tadbirkorlik davri (β=0,504; p<0,001), hududiy joylashuv va bank kreditiga kirish ayollar tadbirkorligi daromadining asosiy determinantlari ekanligini ko'rsatdi. Taklif etilgan ATIM modeli (BCR=1,92), E-B-M tasnifi hamda WEFP portali konsepsiyasi «O'zbekiston — 2030» [18] strategiyasida belgilangan gender tengligi, bandlik va qishloq hududlarini rivojlantirish maqsadlarini amaliy jihatdan qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

4 Manba: Stata 17.0, muallifning hisob-kitoblari.
5 Manba: ShNQ smeta me'yorlari, Jahon banki tavsiyalari va muallifning hisob-kitoblari.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. World Bank. Women, Business and the Law 2024. — Washington D.C.: World Bank Group, 2024. — 168 p. URL: https://wbl.worldbank.org
2. Bosma N. et al. Global Entrepreneurship Monitor 2023/2024 Global Report. — London: GEM Consortium, 2024. — 202 p. URL: https://www.gemconsortium.org/reports
3. UNDP Uzbekistan. Women's entrepreneurship in Uzbekistan: assessment and recommendations. — Tashkent: UNDP, 2025. URL: https://www.undp.org/uzbekistan/publications/womens-entrepreneurship-uzbekistan-assessment-and-recommendations
4. Brush C.G. Research on Women Business Owners: Past Trends, a New Perspective and Future Directions // Entrepreneurship Theory and Practice. — 1992. — Vol. 16, No. 4. — P. 5–30.
5. Fischer E.M., Reuber A.R., Dyke L.S. A Theoretical Overview and Extension of Research on Sex, Gender, and Entrepreneurship // Journal of Business Venturing. — 1993. — Vol. 8, No. 2. — P. 151–168.
6. Moore D.P., Buttner E.H. Women Entrepreneurs: Moving Beyond the Glass Ceiling. — Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 1997. — 256 p.
7. Isenberg D.J. How to Start an Entrepreneurial Revolution // Harvard Business Review. — 2010. — Vol. 88, No. 6. — P. 40–50.
8. Stam E. Entrepreneurial Ecosystems and Regional Policy: A Sympathetic Critique // European Planning Studies. — 2015. — Vol. 23, No. 9. — P. 1759–1769. DOI: 10.1080/09654313.2015.1061484
9. Krugman P. The New Economic Geography, Now Middle-aged // Regional Studies. — 2011. — Vol. 45, No. 1. — P. 1–7. DOI: 10.1080/00343404.2011.543389
10. Porter M.E., Stern S. Clusters, Convergence, and Economic Performance // Research Policy. — 2014. — Vol. 43, No. 10. — P. 1785–1799. DOI: 10.1016/j.respol.2014.05.007
11. Welter F., Smallbone D. Women's entrepreneurship from an institutional perspective: the case of Uzbekistan // International Entrepreneurship and Management Journal. — 2008. — Vol. 4. — P. 505–520. DOI: 10.1007/s11365-008-0087-y
12. Shamsiyeva M. Gender tengligi: muammolar va yechimlar // Buxoro davlat universiteti ilmiy axboroti. — 2015. — No 3. — B. 45–52.
13. Jumayeva M. Influence of Digital Economy on Female Entrepreneurship: Exploratory Study on Uzbekistan // Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (ICFNDS). — New York: ACM, 2023. DOI: 10.1145/3584202.3584270
14. Tursunova Z. Women's Entrepreneurship in Uzbekistan: Challenges and Prospects // Central Asian Journal of Social Sciences. — 2021. — Vol. 15, No. 4. — P. 120–138.
15. Abdullayev A., Begalova D. O'zbekiston Respublikasida aholi bandligini ta'minlash // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. — 2021. — No 2. — B. 1–15.
16. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Gender statistikasi: xotin-qizlar va erkaklar. — Toshkent, 2024. URL: https://stat.uz
17. ILO. Women's Entrepreneurship Development Assessment Guide. — Geneva: International Labour Organization, 2020. — 145 p. URL: https://www.ilo.org/publications/assessment-womens-entrepreneurship-development
18. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.02.2026-yildagi "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-21-son Farmoni // URL: https://www.lex.uz/uz/docs/-8050769

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz